

Valentyna Yasyshena
*Doctor of Economic Sciences, Full Professor,
Professor at the Department of Economics, Accounting and Taxation
Vinnytsia Educative and Research Institute
of West Ukrainian National University*

Ясишева В.В.
*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки, обліку та оподаткування
Вінницького навчально-наукового інституту економіки
Західноукраїнського національного університету*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-639-3-57>

CONTINUOUS PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EDUCATORS: CHALLENGES AND PERSPECTIVES

БЕЗПЕРЕРВНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На сучасному етапі розвитку суспільства, в умовах стрімкої цифровізації, постійне удосконалення парадигми безперервного професійного розвитку педагогів (далі – БПП), є одним із головних аспектів підвищення якості освіти.

Як зазначає О. М. Дікова-Фаворська «якість освіти виступає стратегічною ідеєю закладів освіти та розглядається як глибинна складова освітньої політики. Це, в першу чергу, пов'язано з реалізацією цілей та принципів сталого розвитку суспільства, яке базується на задоволенні соціальних запитів щодо покращення якості життя, однією із складових якої виступає якість в сфері освіти» [1, с. 39].

Безперервний професійний розвиток важливий для багатьох сфер діяльності. Що стосується безперервного розвитку педагогів, то по важливості його можна порівняти з БПР медичних працівників. Лікарі зобов'язані після присвоєння їм кваліфікаційної категорії ще проходити атестацію протягом всієї професійної діяльності. Для підтвердження свого безперервного професійного розвитку, лікарі проходять атестацію один раз на п'ять років (за українським законодавством). Відмітимо, що умови сьогодення теж потребують від викладача не просто підвищення кваліфікації раз на 5 років (ці часи вже далеко позаду), а безперервного навчання протягом усього життя, з акцентом на самонавчання.

Загалом, «розвиток педагогічного персоналу» є широким та складним поняттям, що включає в себе низку взаємопов'язаних між собою психологічних, педагогічних, соціальних, організаційних і економічних

заходів направлених на зміну (удосконалення) матеріальних, соціальних, духовних, професійних якостей педагогічних працівників.

Нині, викладач має бути багатофункціональним працівником і володіти широким спектром навичок. Зараз в усі сфери життя суспільства активно входять технології на основі штучного інтелекту (ШІ), а також на багатьох платформах широко використовується онлайн-навчання. Онлайн-навчання вже стало невід'ємною частиною нашого життя і з плином часу все більше освітніх послуг буде переходити в онлайн-простір, тому викладачі мають удосконалювати методи і засоби викладання в цьому напрямку щоб задовільнити актуальні потреби суспільства. Існує безліч видів онлайн-навчання і викладач повинен майстерно володіти ними, обираючи потрібний, в залежності від цілей, формату та аудиторії. Сьогодні широко розповсюдженою є практика активного використання платформ для дистанційного навчання в режимі реального часу (синхронного) таких як, Zoom, Google Meet, Microsoft Teams. Вони використовуються для проведення онлайн-лекцій, практичних занять, відеоконференцій, вебінарів. Асинхронне онлайн-навчання може відбуватися за допомогою LMS-платформ (Moodle, Google Classroom), де студенти дивляться матеріали, проходять завдання без участі викладача в зручний для них час.

Викладачі вищих навчальних закладів не дуже активно використовують YouTube канали та інші платні платформи для проведення відеокурсів/лекцій. Хоча така практика є дуже зручною, бо записані відео-уроки можна переглядати повторно для кращого закріплення матеріалу. Одночасно можна спостерігати, як деякі сумнівні експерти без відповідної освіти і знань активно використовують ці канали для просування свого не завжди якісного контенту.

Ефективним в онлайн-навчанні є використання інтерактивних курсів, які включають випробування, завдання, гейміфікацію, симуляції. До прикладу, Duolingo (безкоштовний додаток і вебплатформа для вивчення іноземних мов), Khan Academy (безкоштовна онлайн-платформа для освіти), LingQ (онлайн-платформа для вивчення мов, яка фокусується на читанні, слуханні та розумінні контексту на основі реальних текстів та аудіо). Головна ідея полягає в тому, що викладач може підготувати матеріали своєї дисципліни і запропонувати методологію викладання для розробки додатку програмістами. Також можна активно знімати тематичні відеоролики з своєї дисципліни і представляти їх на різних освітніх онлайн-платформах.

Онлайн-навчання має також продовжуватися в онлайн-спільнотах / групах, для того щоб студенти мали зворотний зв'язок, обговорення, підтримку. Для цього можуть використовуватися безкоштовні платформи для спілкування в режимі реального часу такі, як Discord, Telegram-канал.

Для ефективного БПР викладачеві університету слід активно вести професійні соціальні мережі та платформи. Це може бути одним із

потужних інструментів для кар'єрного зростання, академічної впізнаваності та залучення студентів до навчання. Коли викладач відкрито заявляє про себе в соціальних мережах та платформах, це активізує міжнародну співпрацю, публікаційну діяльність, покращує цитування його наукових праць, сприяє участі в грантах та освітніх проєктах тощо. Тому кожному викладачеві необхідно зареєструватися і проявляти активність на платформах наведених в таблиці 1.

Після успішної науково-педагогічної роботи викладача в університеті та представлення своєї навчально-наукової діяльності в соціальних мережах і платформах через деякий час його імідж може зрости і він може бути брендом. Звісно, що для розвитку власного бренду (пізнаваності) викладача потрібно вжити ще низку заходів, а саме: створити фірмовий стиль (кольори, логотип, підпис); зробити власний сайт-портфоліо (на Tilda, Notion або WordPress); використовуйте однакове ім'я та фото на всіх платформах (для більшої пізнаваності); створити безкоштовну розсилку або блог тощо.

Таблиця 1

Платформи і соціальні мереже де має бути представлений викладач для активізації своєї навчально-наукової діяльності

Платформа	Мета використання платформи
Національна платформа країни БПР	Професійний розвиток, участь у курсах, підвищення кваліфікації
LinkedIn	Професійне резюме, міжнародні контакти, співпраця
Google Scholar; ResearchGate	Поширення наукових публікацій, цитування, ознайомлення з публікаціями інших науковців
ORCID	Академічна ідентифікація (індексування публікацій), ознайомлення з публікаціями інших науковців
Facebook; Instagram	Популяризація освітніх ідей, неформальна комунікація зі студентами
YouTube; TikTok	Відеоуроки, освітній контент, пояснення
Telegram; Discord	Власні канали, чати для студентів, курси, консультації
Publons / Web of Science; Scopus	Наукова присутність, цитування, рецензування, ознайомлення з публікаціями інших науковців

Викладач, для розвитку свого бренду обов'язково повинен сформувати своє портфоліо, яке зараз, на жаль, мають не всі викладачі. Всі результати навчально-наукової діяльності мають бути зібрані в портфоліо, яке є прямим підтвердженням БПРП. Портфоліо має включати зрозуміле та повне резюме, список публікацій, досвіду роботи у всіх закладах (включаючи практичну діяльність), реалізовані успішно проєкти, міжнародні стажування, участь у науково-дослідних темах, фото, бути представлено на декількох мовах тощо.

Вивчення питань пов'язаних з БПРП є дуже актуальним в умовах використання ШІ, коли є страх, що багато професій зникне. Побоювання серед викладачів, того, що ШІ замінить педагогічних працівників також

існують. Це важливий момент, бо на сучасному етапі розвитку суспільства ми не повинні втратити зв'язок передавання знань людині людиною. На нашу, думку педагогічна робота – це дуже творча професія і передавання знань від людини до людини носить, в деякій мірі, сакральний характер тому не може бути повністю замінено ШІ.

Зараз у викладачів і студентів є можливість слухати багатьох передових науковців та експертів-практиків з різних куточків світу онлайн, а також переймати досвід у використанні широкого спектру технічних засобів.

Сучасний викладач – це ще й організатор цифрового освітнього середовища. Для ефективного навчання, комунікації та професійного розвитку він повинен вміти користуватися різними сучасними гаджетами такими, як смартфон з освітніми застосунками, ноутбук, планшет, графічний планшет, стилус, мікрофон, вебкамера, інтерактивна дошка, Bluetooth-навушники, USB-накопичувач, роутер тощо.

Викладач має володіти передовими технологіями і засобами навчання різного характеру і паралельно активно продовжувати заглиблюватися у вивченні своєї спеціальності. До прикладу, такі дисципліни, як бухгалтерський облік, правознавство потребують постійного вивчення останніх нормативно-законодавчих змін і проходження стажування на практиці.

Натомість, викладач має активно використовувати всі згадані інструменти щоб процес викладання відповідав запитам сучасності, був цікавим, захоплюючим і ніс достатнє теоретико-практичне навантаження. Також, протягом всього терміну педагогічної діяльності потрібно опановувати передові прийоми ораторського мистецтва, щоб робити виступ емоційним і цікавим для утримування уваги слухачів.

Слід також відмітити, що існує тенденція, коли менше студентів мають бажання отримувати академічну освіту, апелюючи тим, що зараз багатьом професіям можна навчитися на курсах і цього буде достатньо. Тому викладачі вищих навчальних закладів мають постійно підвищувати рівень своєї майстерності, для підтримання престижності навчання у вищому навчальному закладі, що можна реалізовувати через БПРП. Тема БПРП дуже широка і потребує подальших безперервних наукових розробок.

Література:

1. Дікова-Фаворська О. М. Управління якістю освіти – місце регіональних інститутів неперервної педагогічної освіти. *Безперервний професійний розвиток педагогічних працівників Нової української школи в умовах післядипломної освіти регіону* : зб. матеріалів регіон. наук.-практ. інтернет-конф., 26 жовтня 2020 р. Житомир : ЖОШПО, 2020. С. 124.